

Coöp. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Walcheren” te Middelburg.

De 30ste Maart j.l. was voor de zuivelcoöperatie in Zeeland een gedenkwaardige dag in verband met de opening der Coöp. Melkinrichting en Zuivelfabriek „Walcheren” te Middelburg. De zuivelcoöperatie in Zeeland is lange jaren een teer plantje geweest, dat in den beginne in het geheel niet wilde groeien, doch het schijnt dat thans het goede plekje grond voor opbloei gevonden is.

Aanzicht der nieuwe fabriek

In 1888 reeds zoo schrijft de heer Zwagerman in het „Landbouwblad voor Zeeland en Noord-Brabant”, waaraan wij onderstaand het een en ander ontleenen heeft een commissie uit de afdeling Walcheren der Zeeuwsche Mij. van Landbouw Friesche fabrieken bezocht en een rapport uitgebracht omtrent de fabriekmatige zuivelbereiding aldaar. Resultaten heeft dit evenwel niet opgeleverd. In de jaren 1908 tot 1910 zijn door den tegenwoordigen zuivelconsulent zeer ernstige pogingen in het werk gesteld om te komen tot stichting eener coöp. boterfabriek te Middelburg.

Een geschriftje over de toenmalige opbrengst der melk werd verspreid, excursies naar Brabant en Limburg ondernomen en een groot aantal lezingen gehouden. Het gelukte echter niet de melk van meer dan ± 300 koeien toegezegd te krijgen, terwijl toch blijkens een toen ingesteld onderzoek op Walcheren 1011 veehouders voorkwamen, die 5300 melkkoeien hielden.

Voor hun producten kregen zij niet datgene wat er voor gemaakt kon worden. De boerenboter werd in Middelburg en Vlissingen of op het platteland verkocht. Ze bracht in den *kleinhandel* in

1907 gemiddeld *f* 1.15 per K.G. op, terwijl in dat jaar de fabrieksboter te Leeuwarden in den *groothandel* gemiddeld *f* 1.29½ noteerde.

Een volgende poging om een flinke zuivelfabriek op Walcheren te stichten en wel in den vorm van een N.V. op coöperatieven grondslag, welke in Vlissingen zou worden gebouwd, mislukte in 1913 eveneens.

Eerst de groote moeilijkheden op economisch gebied gedurende de oorlogsjaren brachten een groep van melkveehouders op Walcheren tot de overtuiging, dat krachtige samenwerking noodzakelijk was om de rechten van den melkproducent te verdedigen. En zoo werd in 1916 door ongeveer 80 melkveehouders een coöperatie gesticht en door hen een particuliere melkinrichting te Middelburg overgenomen. Deze inrichting was in den loop der jaren van een klein melkslijtersbedrijfje gegroeid tot een bedrijf, dat ruim 1 miljoen L. melk per jaar omzette. De gebouwen waren grootendeels zeer bouwvallig en de inrichting uiterst primitief. De tijdsomstandigheden waren er echter niet naar, om op het gebied van bouw of installatie veel bijzonders te ondernemen, zoodat dan ook zoo lang mogelijk in het oude bedrijf is doorgewerkt. Ook na den oorlog groeide de coöperatie gestadig voort, hetgeen wel hieruit blijkt, dat terwijl de melkaanvoer in 1920 nog geen 3 miljoen L. bedroeg, dit kwantum in 1925 tot ruim 3.8 miljoen L. was gestegen.

De expansie-mogelijkheid is evenwel nog groot, daar van de 1100 veehouders op Walcheren met ±5500 melkkoeien nog slechts 180 met ±1350 koeien bij de coöperatie zijn aangesloten. Daarnaast zijn ook de omstandigheden voor den afzet gunstig te noemen. In Middelburg, Vlissingen (waar de inrichting een filiaal heeft) en Souburg wordt per jaar ongeveer 5 miljoen Kg. consumptiemelk melk gebruikt en bovendien groote hoeveelheden karnemelk en boter. De coöperatie zet nu reeds ruim 2 miljoen Kg. consumptiemelk om, benevens al haar karnemelk en 1¼ maal hare productie aan boter.

De steeds toenemende omvang van de onderneming is oorzaak geweest, dat het bestuur in November 1923 voor de algemeens vergadering met plannen tot stichting van een geheel nieuwe fabriek kwam. De groote meerderheid der leden was met het bestuur de overtuiging toegedaan, dat de oude toestand schadelijk en onhoudbaar was en dat door slechte kwaliteit der producten on-economisch gewerkt werd. Op 25 Februari 1924 werd besloten tot nieuwbouw over te gaan en

De melkontvangst van de oude fabriek.

aan het bestuur daarvoor een crediet te verleen van ten hoogste f 240.000. Hieraan heeft men ook voldoende gehad, daar de gebouwen, met woonhuis voor den directeur, op ongeveer f 125.000.- komen, terwijl de installatie ± f 100.000. heeft gekost.

De plannen voor gebouw en inrichting, waarbij men rekening heeft gehouden met verdere uitbreiding in de toekomst, zijn, in overleg met den zuivelconsulent, door het Technisch Bureau van den F. N. Z. ontworpen en uitgevoerd. Het gebouw staat vrij en ruim en op een prachtig punt. Luxe, welke groote kosten met zich gebracht zou hebben, is afwezig. Het bedrijf dat, wat de installatie betreft, met eerste klas machines en werktuigen is uitgerust, kan echter met de meest moderne inrichtingen op dit gebied concurreeren.

Omtrent de inrichting der nieuwe fabriek geeft bovengenoemd blad nog de volgende details. Het gebouwencomplex heeft den hoefijzervorm. In den vleugel op het Noorden vinden we: de directeurswoning, het bediendenkantoor, de hal voor de uitbetaling der melk, het directeurskantoor en het lokaal voor de verzuring van den room. Onder dit laatste lokaal bevindt zich de boterkoelkelder en de boter-pakkelder. De boterkoelkelder kan 's zomers op elke gewenschte temperatuur worden gehouden.

Aan de Westzijde liggen : het laboratorium, een zeer ruime melkontvangst met daarachter het centrifuge- en karnlokaal en eene reserve-ruimte. In deze reserve-ruimte kan later eventueel kaas of melkpoeder worden bereid.

De vleugel op het Zuiden bevat: het ketelhuis met bergplaats voor auto en steenkool, de machinekamer met pompenlokaal; de bewaarplaats voor de consumptiemelk en karnemelk met aftapgelegenheden voor de melkwagentjes, bergplaats voor de melkwagentjes en een lokaal voor papbereiding en; 't maken van flesschenmelk. Aan de binnenzijde van deze vleugel worden de venters voorzien van alles wat ze noodig hebben.

Het meest bouwvallige gedeelte van de oude fabriek.

Voor stoom levering zijn er twee stoomketels, elk met een verwarmd oppervlak van 80 M². In de machinekamer staat een stoommachine van 80 I. P. K. Werktuigen die 's middags moeten werken hebben elektrische aandrijving met stroomlevering door Middelburg. Naast de stoommachine staat een ammoniak-koelmachine die 80.000 calorïen per uur levert. Melk en room kunnen met behulp daarvan diep worden afgekoeld. De boter wordt 's zomers in een vrieskelder bewaard.

Boven in de machinekamer is een automatisch werkend toestel aangebracht, dat zorgt, dat steeds volop warm water van 90° C. voor reinigingsdoeleinden in voorraad is.

Twee nortonputten leveren overvloed van diep grondwater. Dit wordt door twee pompen, die elk 40 M³. water per uur opbrengen, door de koelers en in het koudwaterreservoir geperst. Boven het pompenlokaal zijn een drietal groote reservoirs geplaatst. Het eerste voor koud water uit de nortonputten, het tweede voor warm water en het derde voor gekoeld leidingwater voor het wasschen der boter.

De midden-voorkant van de fabriek wordt ingenomen door melkontvangst en centrifugelokaal. Op de melkontvangst ziet.....(*ontbreken enkele regels!*).....groote karnkneder die den room karnt en ook de boter kneedt. Voorts een zuurselapparaat, een voorwarmer en een groot apparaat om de consumptiemelk beneden 65° C. te pasteuriseeren.

Deze z.g.n. „Dauerpasteur" maakt de melk duurzamer, zonder dat het karakter van rauwe melk te veel verloren gaat.

Ook de afdeeling voor de bereiding van flesschenmelk en pap is volgens de nieuwste eischen ingericht. Voor het verzuren van den room en voor het bewaren der consumptiemelk zijn afzonderlijke, zeer practisch ingerichte lokalen aanwezig.

Door de fabriek loopt een uitgebreid net van buisleidingen. Een buizenet dient voor het vervoer van gekoeld pekewater door de geheele fabriek. Een ander voor koud nortonwater. Een derde voor warm water voor de reiniging. Ten slotte een vierde net voor stoom. Daar tusschendoor loopen allerlei leidingen voor melk, ondermelk, karnemelk en room.

Zooals gebruikelijk had de opening in tegenwoordigheid van tal van genoodigden plaats, waaronder, in verband met de beteekenis welke deze zuivelcoöperatie voor de provincie en de gemeente heeft, zich de Commissaris der Koningin in Zeeland en de Burgemeester van Middelburg bevonden. In zijn openingswoord dankte de Voorzitter der Coöperatieve Melkinrichting en Zuivelfabriek „Walcheren" al degenen, die hun beste krachten besteed hebben aan de totstandkoming der fabriek.

De heer Zwagerman, zuivelconsulent der provincie Zeeland, schetste in het kort de beteekenis van het nieuwe bedrijf voor de veehouders van Walcheren en voor de inwoners van Middelburg en Vlissingen en vertelde een en ander van de wordingsgeschiedenis en de inrichting en werkwijze van het bedrijf. Verschillende personen uitten hunne beste wenschen voor den verderen bloei van dit zuivelbedrijf.

Ter illustratie geven wij hierbij enkele foto's.